

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук, доцента
Миськової Наталії Миколаївни
на дисертаційну роботу **Кучинської Лілії Фотіївни**
**«Рекреалогічні засади збереження професійного здоров'я педагогічних
працівників у системі методичної роботи закладів дошкільної освіти»**
на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми дослідження

Дисертаційне дослідження Кучинської Лілії Фотіївни присвячене актуальній темі, оскільки сучасні виклики життя окреслюють нові завдання для освітньої сфери, дієве вирішення яких вимагає від педагогічних працівників використання як середовищних, так і особистісних життєвих ресурсів. З огляду на це, проблема збереження професійного здоров'я як важливої складової загального позитивного благополуччя особистості педагога набуває важливого значення.

Актуальність розробки означеної проблеми зумовлена також і необхідністю забезпечення якості дошкільної освіти як ознаки високопрофесійної діяльності педагогічних працівників, у досягненні якої важливу роль відведено методичній роботі закладів дошкільної освіти. Проблема збереження професійного здоров'я педагогічних працівників у системі методичної роботи закладів дошкільної освіти зумовлена також актуальністю подолання суперечності між потребою у збереженні життєвих ресурсів для ефективного виконання професійних завдань педагогічними працівниками закладів дошкільної освіти та недостатньою кількістю розробок, а також переважанням традиційних підходів щодо реалізації цього завдання.

Викладені аргументи переконують в актуальності, своєчасності та доцільності для наукового пошуку дисертаційного дослідження Кучинської Лілії Фотіївни «Рекреалогічні засади збереження професійного здоров'я педагогічних працівників у системі методичної роботи закладів дошкільної освіти».

Наукова новизна одержаних результатів

Аналізуючи найважливіші здобутки дисертаційного дослідження, акцентуємо увагу на наукову новизну одержаних результатів дослідження, яка полягає у тому, що:

– дисертанткою *вперше* системно висвітлено оздоровчий потенціал рекреалогічного підходу для забезпечення умов здоров'язбереження педагогічних працівників закладів дошкільної освіти; теоретично обґрунтовано, розроблено структуру та зміст моделі системної організації методичної роботи закладів дошкільної освіти у площині збереження професійного здоров'я, що вміщує цільовий, змістовий, процесуальний та діагностувально-результативний блоки; критерії та показники оцінки стану професійного здоров'я педагогічних працівників закладів дошкільної освіти; зміст поняття «ступінь збалансованості» для визначення досконалості

професійного здоров'я; визначено стан професійного здоров'я педагогічних працівників закладів дошкільної освіти на основі аналізу ступеню їх збалансованості;

–*удосконалено* напрями реалізації методичної роботи у закладах дошкільної освіти; підходи, зміст, форми, методи, засоби здоров'язбереження педагогічних працівників; уточнено сутність базових понять дослідження: «здоров'я», «професійне здоров'я», «рекреалогічний підхід», «методична робота закладів дошкільної освіти із здоров'язбереження педагогічних працівників»;

–*подальшого розвитку* набули концептуальні положення системної організації методичної роботи закладів дошкільної освіти із здоров'язбереження педагогічних працівників, а також теоретичні і прикладні аспекти реалізації рекреалогічного підходу в процесі оздоровлення педагогічних працівників.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Окреслена Кучинською Л.Ф. мета дослідження – науково обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити модель системної організації методичної роботи закладів дошкільної освіти у площині збереження професійного здоров'я педагогічних працівників – узгоджується із темою дисертації, а виокремлені завдання дослідження конкретизують методи її досягнення.

На основі аналізу дисертації зазначимо, що науковий апарат дослідження визначено коректно, відповідно до окреслених завдань і вимог до такого виду та рівня робіт.

Наукові положення, результати дослідження та висновки ґрунтуються на аналізі наукової, психолого-педагогічної та методичної літератури, а також практики щодо сутності і особливостей методичної роботи закладів дошкільної освіти, професійного здоров'я педагогічних працівників, рекреалогічного підходу до здоров'язбереження педагогічних працівників закладів дошкільної освіти.

Розкриті у дисертації наукові факти та ідеї, результати проведеного дослідження обґрунтовані застосуванням комплексу методів дослідження, який складають: *теоретичні методи* (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення) – для вивчення науково-методичної, психолого-педагогічної літератури з теми дослідження, проведення категоріального аналізу базових понять дослідження та окреслення взаємозв'язку між ними; *емпіричні* (анкетування, спостереження, опитування, самооцінка, тестування) – з метою визначення стану професійного здоров'я педагогічних працівників на всіх етапах дослідження; *педагогічний експеримент* – для перевірки ефективності впровадження розробленої авторської моделі у практику роботи закладів дошкільної освіти; *методи математичної статистики* – з метою кількісного та якісного аналізу одержаних результатів на основі встановлення кількісних показників щодо оцінювання досліджуваного явища, а також підтвердження їх вірогідності.

Зміст роботи та аналіз отриманих результатів роботи дають змогу констатувати про досягнення поставленої мети і вирішення завдань дослідження.

Практичне значення одержаних результатів

Практичне значення дисертаційної роботи Кучинської Л.Ф. полягає в тому, що його результати можуть бути використані для розв'язання проблеми здоров'язбереження педагогічних працівників закладів дошкільної освіти шляхом системної організації методичної роботи на основі використання рекреалогічних ресурсів. За результатами дослідження розроблено та впроваджено у практику методичної роботи закладів дошкільної освіти авторську програму, що забезпечила діяльність творчої групи «Школа сприяння здоров'ю».

Оцінка змісту та завершеності дисертації

Структура роботи є логічною. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (287 найменувань, з яких 7 – іноземною мовою) та додатків. Загальний обсяг дисертації – 279 сторінок, в тому числі 187 сторінок складає основна частина. Текст дисертації ілюстрований 21 таблицею та 11 рисунками.

У **вступі** обґрунтовано актуальність дослідження, визначено мету, яка корелює з темою та конкретизується у завданнях, об'єкт і предмет; розкрито наукову новизну й практичне значення роботи; представлено напрями впровадження та апробації результатів експериментальної роботи, публікації автора; подано відомості про структуру й обсяг дисертації.

У **першому розділі «Теоретичні засади проблеми збереження професійного здоров'я педагогічних працівників закладів дошкільної освіти»** визначено методологічні основи наукового пошуку, здійснено аналіз базових понять дослідження: «здоров'я», «професійне здоров'я», «педагогічні працівники закладів дошкільної освіти», «професійне здоров'я педагогічних працівників закладів дошкільної освіти».

Дослідницею науково грамотно обґрунтовано структурні компоненти професійного здоров'я педагогічних працівників закладів дошкільної освіти: інтелектуальне (стан інтелектуальної сфери, який актуалізує мотиви, знання, уміння щодо здоров'язбереження) фізичне (стан розвитку органів та систем організму, основу якого становлять морфологічні та функціональні резерви, що забезпечують адаптаційні реакції); психічне (стан психічної та емоційної сфери, основу якого становить загальний душевний комфорт, що забезпечує адекватну поведінкову реакцію); духовне (сукупність характеристик духовного світу особистості, особистісна потреба у засвоєнні системи загальнолюдських духовних цінностей, мотиваційно-ціннісне ставлення до складників духовної спадщини), соціальне (характер взаємовідносин із соціумом, основу якого становлять цінності та мотиви поведінки індивіда, рівень розвитку економічної, політичної, соціальної, духовної сфер життя) здоров'я.

Викликає схвалення обґрунтований дисертанткою базовий критерій оцінки досліджуваного явища – стан професійного здоров'я як узагальнена характеристика регуляторних властивостей організму людини, що забезпечують реалізацію нею професійної діяльності, – а також схарактеризоване поняття «ступінь збалансованості» (достатній, перехідний, високий) як характеристика оцінки досконалості професійного здоров'я на основі виокремлених показників (стан інтелектуального, фізичного, психічного та соціального здоров'я).

У другому розділі **«Розробка моделі системної організації методичної роботи закладів дошкільної освіти у площині збереження професійного здоров'я педагогічних працівників»** Лілію Фотіївною схарактеризовано специфіку методичної роботи закладів дошкільної освіти, особливості використання рекреалогічного підходу до організації здоров'язбережувальної діяльності у системі методичної роботи та представлено модель системної організації методичної роботи закладів дошкільної освіти у площині збереження професійного здоров'я педагогічних працівників.

Заслужують на увагу виокремлені дисертанткою ланки методичної роботи закладу дошкільної освіти: *керуючі (зовнішнього управління* – центри професійного розвитку, інститути післядипломної педагогічної освіти; *внутрішнього управління* – педагогічна рада, адміністративний орган управління (директор ЗДО), методичний кабінет/науково-методичний центр/інформаційно-аналітичний та координаційний відділи) та *керовані* (вихователь-методист, творчі групи, творчі лабораторії тощо).

Дисертанткою обґрунтовано модель системної організації методичної роботи закладів дошкільної освіти у площині збереження професійного здоров'я педагогічних працівників, що вміщує цільовий, змістовий, процесуальний та діагностувально-результативний блоки.

У третьому розділі **«Експериментальна перевірка ефективності впровадження авторської моделі»** представлено програму та організацію експериментальної роботи.

Дисертанткою вдало обґрунтовано поетапне впровадження моделі системної організації методичної роботи закладів дошкільної освіти у площині збереження професійного здоров'я педагогічних працівників, яке здійснювалося у три етапи: орієнтаційний, адаптаційний, стабілізаційний. Орієнтаційний етап передбачав мотиваційно-просвітницьку діяльність на основі визначених цільових аспектів удосконалення змісту методичної роботи закладу дошкільної освіти у напрямі здоров'язбереження, розробку програми супроводу роботи творчої групи «Школа сприяння здоров'ю».

На адаптаційному етапі реалізовано мету та завдання розробленої програми. Вважаємо за доцільне підкреслити опис низки застосованих форм методичної роботи закладів дошкільної освіти у площині збереження професійного здоров'я педагогічних працівників, які характеризуються своєю новизною та актуальністю. Стабілізаційний етап упровадження моделі передбачав використання набутих знань, умінь і навичок здоров'язбереження у повсякденному житті (здоровий спосіб життя), підвищення ефективності

професійної діяльності загалом та застосування оздоровчого потенціалу із метою реалізації завдань фізичного, психічного та соціального розвитку дошкільників.

Дослідницею проаналізовано результати формувального етапу експерименту на основі двох наукових стратегій: лонгітудної, що дозволило простежити динаміку змін стану професійного здоров'я кожного з учасників експериментальних і контрольних груп на початку і після завершення експерименту, та порівняльної – шляхом зіставлення результатів експериментальної роботи учасників експериментальних і контрольних груп. У результаті порівняння кількісних показників констатувального та формувального етапів експерименту виявлено зростання високого рівня збалансованості професійного здоров'я педагогічних працівників з 12,30% до 28,77%, перехідного – з 45,20% до 53,42%.

Результати педагогічного експерименту супроводжуються матеріалом у графічному зображенні (таблиці та рисунки), які суттєво розширюють й унаочнюють змістове поле дисертаційної роботи.

Вірогідність результатів педагогічного експерименту перевірено за допомогою непараметричного \hat{N} -критерію Краскелла-Валліса ($\hat{N} > 5,99 \chi_{22,005}$ для кожного досліджуваного параметра), чим підтверджено ефективність розробленої моделі.

Загальні висновки логічно впливають зі змісту роботи та відображають основні результати дослідження відповідно до його завдань. У роботі наявні оформлені додатки, які можуть бути використані теоретиками і практиками. Дисертанткою подано список використаних джерел, який оформлений згідно вимог.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях

Матеріали дисертації можуть бути використані вихователями-методистами закладів дошкільної освіти, викладачами закладів вищої освіти з метою вдосконалення змісту і процесу професійної підготовки педагогічних працівників закладів дошкільної освіти, а також у системі підвищення кваліфікації закладами післядипломної педагогічної освіти.

Основні результати дослідження відображено у 19 одноосібних публікаціях та 1 публікації у співавторстві, з них 7 статей у фахових наукових виданнях України (зокрема, 2 публікації у наукових виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз), 1 стаття у іноземному науковому періодичному виданні, 13 статей та доповідей на наукових конференціях, у збірках наукових праць.

Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації

За своїм змістом, структурою, обсягом та оформленням дисертація і автореферат відповідають чинним правилам і вимогам, а основні положення автореферату й дисертації – ідентичні.

Дискусійні положення та зауваження

Позитивно оцінюючи здобутки дисертантки, відзначаючи теоретичну новизну та практичне значення запропонованої до захисту дисертації, вважаємо за доцільне звернути увагу на окремі дискусійні аспекти та висловити зауваження:

1. У тексті підрозділу 2.1. поряд з поняттям «методична робота» неодноразово вжито поняття «науково-методична робота». На нашу думку, доцільно було б уточнити сутнісну характеристику кожного зазначеного поняття, виокремивши спільні та відмінні ознаки.

2. Дисертанткою охарактеризовано специфіку методичної роботи закладів дошкільної освіти з основою на чинне нормативно-правове забезпечення системи дошкільної освіти України та науково-методичні праці українських дослідників. На нашу думку, доцільно було б більше уваги приділити порівняльному аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду з проблеми збереження професійного здоров'я педагогічних працівників у системі методичної роботи закладів дошкільної освіти.

3. У другому розділі дисертації представлено структуру системи методичної роботи закладу дошкільної освіти (рис.2.1., с. 103), компонентами якої є ланки зовнішнього та внутрішнього управління, а також керовані ланки, що охоплюють предметні комісії, тимчасові комісії з питань методичної роботи, експертні групи, творчі лабораторії, творчі групи. У змістовому блоці розробленої моделі також знайшли своє місце предметні комісії та творчі групи. Вважаємо, що характеристика кожного зазначеного компоненту структури методичної роботи із зазначенням їх функцій та основних завдань значно б підсилила зміст цього розділу.

4. Вхідження інформаційно-комунікаційних технологій у різні сфери діяльності людини не оминає й галузь освіти. У зв'язку з цим особливого значення набуває переорієнтація мислення сучасного педагога на готовність використовувати ІКТ як допоміжний навчальний ресурс. На нашу думку, робота тільки виграла б, якби дослідниця використала відеолекторії, звукові та екранні посібники, використала можливості освітніх веб-сайтів та блогів щодо проблем рекреаційної діяльності та збереження професійного здоров'я педагогічних працівників у системі методичної роботи закладів дошкільної освіти.

Висловлені зауваження та побажання мають рекомендаційний характер й не впливають на загальну високу оцінку дисертації Кучинської Лілії Фотіївни, яка здійснена на належному науковому рівні.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційне дослідження Кучинської Лілії Фотіївни «Рекреалогічні засади збереження професійного здоров'я педагогічних працівників у системі методичної роботи закладів дошкільної освіти» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» (п.п. 9, 11, 12, 13, 14), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно з постановами КМ за № 656

від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р., № 567 від 27.07.2016 р; наказом МОН за № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації»), а її автор **Кучинська Лілія Фотіївна** заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент –

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної педагогіки,
психології та фахових методик
Хмельницької гуманітарно-педагогічної
академії

Н. М. Миськова

Підпис Миськової Н.М. засвідчую

Начальник відділу кадрів ХГПА

В. М. Барановська